

VALERIO BAČAK

Filozofski fakultet u Zagrebu
Sociologija, apsolutent
vabacak@gmail.com

UDK 316.422Bauman, Z.
316.422Giddens, A.

O pojednostavljivanju modernosti: kritika Baumana i Giddensa

Sažetak

Modernost je od samih početaka sociološke teorije njezin ključni koncept. U posljednje vrijeme, međutim, svjedoci smo proliferacije teorija o jednoj novoj modernosti u koju smo, prema mnogim autorima, nedavno ušli. Među tim novim teorijama o modernosti ističu se one Anthonyja Giddensa i Zygmunta Baumana, britanskih sociologa o čijim je djelima u ovom radu riječ. Njihova se teorijska elaboracija takozvane kasne modernosti zasniva na pojednostavljivanju društvene zbilje, svodeći je na puki sustav binarnih opozicija. Upravo je to pojednostavljivanje izloženo kritici u ovom tekstu pri čemu se prikazuju njihovi osnovni zaključci o modernosti, točke konvergencije između dvojice autora te se upućuje na političke, kulturne i intelektualne utjecaje koji su odredili njihova teorijska stremljenja. Analiza se temelji na kritičkim osvrtima o teorijama modernosti američkog sociologa Jeffreya Alexandera, koji je prvi upozorio na binarne opozicije kao glavno teorijsko oruđe suvremenih socioloških teoretičara.

5

VALERIO BAČAK
*O pojednostavljivanju
modernosti: kritika
Baumana i Giddensa*

DISKREPANCIJA
SIJEČANJ 2007.
SVEZAK 8 | 12 BROJ

Ključne riječi

Modernost, Anthony Giddens, Zygmunt Bauman, binarne opozicije, individualizacija, nesigurnost, Jeffrey Alexander

6

Uvod

VALERIO BAČAK
*O pojednostavljivanju
modernosti: kritika
Baumana i Giddensa*

DISKREPANCIJA
SIJEČANJ 2007.
SVEZAK 8 | 12 BROJ

U sociološkoj teoriji druge polovice dvadesetog stoljeća postoji duga tradicija tumačenja modernosti. To tumačenje, međutim, u pravilu podrazumijeva i konstrukciju predmeta analize jer modernost, odnosno sklop kulturnih, društvenih i ekonomskih faktora koji je čine, nije objektivna pojava, društvena činjenica oko koje postoji univerzalni konsenzus i koju je samo potrebno »pročitati« iz faktora od kojih je sačinjena. Da zaista postoji konsenzus, ne bismo imali stotine knjiga koje o njoj raspravljaju na mnoge različite načine. Rijetki su prominentni sociološki teoretičari koji se pitanjem modernosti nisu bavili i stavili je u naslov barem jedne svoje knjige. Primjerice, dva autora o kojima je riječ u ovom radu zajedno su napisali čak petnaest knjiga koje u naslovu sadrže neku inačicu riječi modernost. Modernost je, dakle, tema čija aktualnost i značaj ne jenjavaju, barem ne u očima velikog broja priznatih sociologa. Ono što je vrlo zanimljivo jest da se dominantne struje tumačenja modernosti, kojima pripadaju dva autora koje analiziram u ovom radu, oko mnogočega podudaraju.

U ovom ću se tekstu usredotočiti na Anthony Giddensa i Zygmunta Bauman, dvojicu suvremenih socioloških teoretičara koji su svoju karijeru u posljednjih petnaestak godina izgradili prije svega na svojim teorijama modernosti. Te sam autore izabrao radi iznimno velikog utjecaja koji imaju na suvremenu sociološku teoriju, bez obzira na propuste koje su u svojim analizama znali napraviti. A razmatram ih zajedno radi izrazite

konvergencije njihovih zaključaka o modernosti i bitne sličnosti u analitičkim postupcima koje koriste u njenom tumačenju i prikazivanju. U prvom dijelu rada dajem kratki prikaz njihovih intelektualnih biografija s naglaskom na idejama o modernosti te najznačajnijim teorijskim konceptima kojima se koriste i koje razvijaju. Zatim pružam analizu njihovih glavnih ideja, koristeći se prvenstveno pristupom američkog sociologa Jeffreya Alexandra. Naposljetku izdvajam dominantne binarne opozicije koje se mogu susresti u djelima dvojice autora, posebno u njihovim glavnim djela o modernosti - *Liquid Modernity* Zygmunta Baumana i *Consequences of Modernity* Anthony Giddensa

7

VALERIO BAČAK
*O pojednostavljivanju
modernosti: kritika
Baumana i Giddensa*

DISKREPANCIJA
SIJEČANJ 2007.
SVEZAK 8 | 12 BROJ

Kasna modernost ~ nesigurnost, refleksivnost i individualizacija

Modernost je društveno-historijski fenomen koji je u sociologiji dvadesetog stoljeća prošao kroz razne interpretacije, čija je glavna funkcija bila dati smisao i značenje vremenu u kojem živimo. Ta su značenja i smislovi varirali od autora do autora, ali danas su se u načelu svi složili oko jednoga - živimo u doba nove modernosti (postmodernosti, kasne modernosti, refleksivne modernosti i sl.). To je uglavnom pretpostavljalo sekularizaciju, detradicionalizaciju, ekonomsku i političku globalizaciju te refleksivnost. Postoje, dakako, mnoga razilaženja u detaljima objašnjenja ovih promjena, ali očito je slaganje među autorima oko toga da su se dogodile i da se nastavljaju događati velike promjene koje je potrebno opisati i dati im smisao. Uz »postmoderne« teoretičare makro-sociološke problematike poput Jeana Baudrillarda koji ističe da je »modernost završena (bez da se uopće dogodila)« (Baudrillard, 2000:41), među najpopularnijim tumačenjima tog novog doba su svakako ona

Anthonyja Giddensa i Zygmunta Baumana. U ovom poglavlju dajem vrlo sažet prikaz njihovih osnovnih ideja o modernosti i točkama konvergencije među njihovim glavnim zaključcima.

8 Anthony Giddens

VALERIO BAČAK
O pojednostavljivanju
modernosti: kritika
Baumana i Giddensa

DISKREPANCIJA
SIJEČANJ 2007.
SVEZAK 8 | 12 BROJ

Anthony Giddens svoj je prostor u polemikama oko modernosti zaslužio tekstovima iz ranih 1990-ih, pogotovo knjigom *Consequences of Modernity* (Giddens, 1990), a zatim više psihologijskim djelima poput *Modernity and Self-Identity* (Giddens, 1991), u kojima analizira stanje sebstva i međuljudskih odnosa u suvremenom društvu. U prvoj knjizi, koja je za ovaj rad i najznačajnija, on daje opće tumačenje perioda koji naziva kasna modernost: »umjesto ulaska u period post-modernosti«, piše Giddens, »mi kročimo u period u kojem se posljedice modernosti radikaliziraju i univerzaliziraju više nego ikada prije« (Giddens, 1990: 3). Pritom se fokusira na institucije i pronalazi tri diskontinuiteta pri prijelazu u kasnu (ili visoku) modernost: diskontinuitet u brzini promjena, obujmu promjena i prirodi modernih institucija. A te se promjene, odnosno »radikalizacija modernosti«, manifestiraju u disoluciji evolucionističkog pogleda na svijet, nestajanju historijske teleologije, razvoju temeljite, konstitutivne refleksivnosti te isparavanja privilegirane pozicije Zapada (Giddens, 1990: 52-53). Ključni koncepti kojima se u toj analizi najviše koristi su: povjerenje, rizik i ekspertni sistemi, raskotvljenje (*disembedding*) i ontološka sigurnost. Neću ulaziti u detaljna razmatranja i objašnjenje ovih koncepata, već njihovo navođenje služi tek sažetoj ilustraciji Giddensovog konceptualnog i interpretativnog aparata temeljem kojega objašnjava kasnu modernost, doba u kojem tradicija izumire i prepušta svoje mjesto refleksivnosti, to jest, »prijemčivosti

većine aspekata društvene aktivnosti i materijalnih odnosa s prirodom, kroničnoj reviziji u svjetlu novih informacija i znanja« (Giddens, 1991: 20). Društvo postaje izloženo proizvedenim rizicima (*manufactured risks*) koji su globalnih razmjera i koji su posljedica ljudskih djela - primjerice, globalno zatopljenje i prijetnja nuklearnim uništenjem. Pritom se ljudski odnosi i osobni identiteti također mijenjaju; postaju sve više postignuti od strane pojedinaca, izvan određujućih okvira tradicije, a svaki je vlastiti postupak podvrgnut refleksivnim postupcima evaluacije i shodno tome mijenjanja. Međutim, uokvirujući pojam koji leži u temelju njegove teorijske elaboracije jest »nesigurnost«, o kojem ću malo više reći nakon kratkog pregleda misli Zygmunta Baumana, autora čije viđenje modernosti ima bitne sličnosti s Giddensovima, što i sam rado ističe (Welzer, 2002).

Zygmunt Bauman

Glavno djelo u kojem Bauman izlaže svoje viđenje modernosti jest knjiga *Liquid Modernity* (Bauman, 2000) koju je podijelio na pet poglavlja: emancipacija, individualnost, vrijeme/prostor, rad, zajednica. Budući da nemam prostora ni potrebe za ulaženjem u detalje svakog pojedinog poglavlja, odnosno aspekta društvenog života čije promjene Bauman opisuje i tumači, usredotočit ću se samo na njegovo osnovno tumačenje modernosti (posljednjih 15-20 godina). Glavna je podjela, s kojom on barata u svojoj analizi, ona između »fluidnosti« (tekuće) i »solidnosti« (kruto). »Naše je društvo«, smatra Bauman, »individualizirana, privatizirana verzija modernosti, s teretom za oblikovanje života i odgovornošću za neuspjeh koji padaju prije svega na ramena pojedinca« (Bauman, 2000: 7-8). Ključno je, dakle, razumjeti, da je kasna modernost (ili fluidna modernost, kako je još naziva), do

krajnosti emancipirala pojedinca, distancirala ga od svih oblika tradicionalnosti i životne predvidljivosti, dovodeći modernog čovjeka u stanje potpune slobode: »muškarci i žene potpuno su i istinski slobodni« (Bauman, 2000: 22). Dok su obilježja rane, »solidne« modernosti fordistička tvornica, birokracija, panoptikon, Veliki Brat i koncentracijski logor, u kasnoj, »fluidnoj«, modernosti Bauman, vrlo slično Giddensu, spominje nestajanje historijske teleologije (ideje napretka) te deregulaciju i privatizaciju zadataka koji su se donedavno obavljali kolektivno. Odnosno, događa se pomak prema pojedincu: »nema više velikih vođa koji će nam govoriti što da radimo i koji će nas osloboditi odgovornosti za posljedice naših djela« (Bauman, 2000: 30). U njegovom je interpretativnom aparatu također ključan pojam »nesigurnosti« (koja je neizbježna u kontekstu potpune individualizacije), no on je vezan uz pojam »slobode« koji se kod Giddensa tek pretpostavlja i daje iščitati između redova, a kod Baumana postaje eksplicitno i jasno izražen. Naravno, Bauman značajnu pažnju posvećuje i riziku, detradicionalizaciji, povjerenju te ostalim »Giddensovim« konceptima.

Oba teoretičara, dakle, imaju sveobuhvatno viđenje modernosti koje se proširuje na cjelokupnu suvremenu zapadnu civilizaciju. Njihova se viđenja, kao što se može vidjeti u prethodnim odlomcima, u osnovnim zaključcima umnogome podudaraju. Pritom je nužno istaknuti dva ključna pojma koja igraju konstitutivnu ulogu kod oba autora: pojedinac i nesigurnost (*insecurity*, *précarité*, *Unsicherheit*). Danas, naime, živimo u doba kada je pojedinac prepušten sam sebi da »uživa« u slobodi o kojoj su teoretičari Frankfurtske škole toliko sanjali. On sigurnost više nigdje ne može potražiti i ostavljen je da traži smisao oslanjajući se isključivo na sebe i svoje sposobnosti. Obitelj, radno mjesto i zajednica više ne pružaju ontološku sigurnost, već dapače, ona je nestala i u onom posljednjem osloncu pojedinca, intimnoj

vezi. Sve je fluidno, nestalno, ambivalentno i podvrgnuto konstantnom pregovaranju. Rezultat (ili posljedica) radikalizirane modernosti upravo je takav svijet u kojem su se svi povukli u sebe, ne pouzdajući se više u mreže značenja i materijalne sigurnosti »krute« modernosti, već u »tekuće« i promjenjive vlastite emocionalne i intelektualne sposobnosti. Društvena determinacija u ovom je scenariju potpuno izostavljena, a o kulturnim utjecajima ima još manje spomena jer bitan je samo pojedinac. Štoviše, Giddensov koncept refleksivnosti i Baumanov koncept likvefakcije (*liquefaction*) imaju slična značenja utoliko što podrazumijevaju rastvaranje društvenih struktura i njihovog značaja u odnosu spram pojedinca. Takva je ekstraindividualizirana slika kasne modernosti popraćena specifičnim interpretativnim postupcima dvojice autora, poput krutih teorijskih pojednostavljivanja koja društvo prikazuju u binarnim opozicijama kao npr. individualno-kolektivno, javno-privatno, sigurno-nesigurno i fluidno-solidno. Pritom se oni odlučuju za jednu stranu te opozicije, zanemarujući činjenicu da su binarne opozicije tek pomoćno analitičko sredstvo u interpretaciji društvene zbilje kojima je svrha pomoći pri odgonetanju nijansi i složenosti društvenog života, a ne biti konačni nalaz teorijske analize. U ostatku teksta usredotočit ću se na osnovne binarne opozicije kojima barataju Giddens i Bauman, te ću pokušati objasniti zašto je takvo konstruiranje teorije manjkavo i ukazati na neke historijske aspekte koji su mogli utjecati na radikalna teorijska stajališta dvojice autora.

Binarne opozicije i društveni uvjeti njihove reprodukcije u doba kasne modernosti

Američki sociolog Jeffrey Alexander, prvi se bavio teorijama modernosti kao »znakovima vremena« (Alexander, 1994; Alexander i Smith, 1996), usredotočivši se na binarne opozicije

kojima su se pojedini teoretičari ili grupe teoretičara služili da društvenim promjenama koje su ih okruživale daju smisao. On u drugoj polovici dvadesetog stoljeća vidi četiri distinktivna perioda u društvenoj teoriji: (1) modernizacijska teorija, (2) antimodernizacijska teorija, (3) postmoderna teorija i (4) neomodernizacijska teorija. Giddensa i Baumanu moguće je svrstati, kao što to radi Raymond Lee (Lee, 2005) u posljednju, četvrtu, kategoriju za čiji su razvoj najviše zaslužne velike društveno-političke promjene poput kraja Hladnog rata. Ta je promjena značila poraz realnog socijalizma i uopće komunističke ideje. A kao posljedica došlo je do opadanja vjerovanja u bilo kakve planske kolektivne poduhvate, preusmjeravajući našu pozornost na pojedinca i njegovu mogućnost i slobodu izbora. To je barem bio stav neomodernizacijskih teoretičara koji su dijelili ovu osnovnu ideju, ali i optimističan pogled na budućnost radi anticipacije snažnog razvoja liberalne demokracije i slobodnog tržišta potpomognutih globalizacijom koja je upravo u to vrijeme postajala ključnom riječju sociološke teorije. Alexander ističe kako u tom periodu »radi nedavnog ponovnog oživljavanja tržišta i demokracije na globalnoj razini i zbog toga što su to kategorički apstraktne i univerzalne ideje, univerzalizam je još jednom postao izvor za društvenu teoriju pun života« (Alexander, 1994: 184). Taj se univerzalizam očituje i u »pripovjedačkom stilu« kojim se koriste autori povezani s tim periodom, a koji se sastoji od analitičkih preuveličavanja i dihotomija, da bi što uvjerljivije prezentirali svoje tumačenje društveno-povijesnog trenutka u kojem su se zatekli. Izvrstan su primjer takvog stila Giddens i Bauman, koji su među najuspješnijim akterima na tržištu ideja o modernosti.

Jedna od glavnih značajka njihove narativne strategije jest da su

zadržali herojski radikalizam iz prijašnjih antimodernizacijskih teorija koje su svoj vrhunac doživjele u dominaciji koju je kritička teorija sa svojim marksističkim zaleđem doživjela za vrijeme i neposredno poslije »revolucionarnih« kasnih šezdesetih. Naime, još jednom se svijet počeo tumačiti kao »melodrama trijumfa, ili skorog trijumfa, društvenog dobra nad društvenim zlom« (Alexander, 1994: 185). Pojedinaac se emancipirao od sustava, a njegovi su vođe tijekom te emancipacije mirno napustili svoje uloge vođa i omogućili pojedincu da sam kreira vlastiti život, kao što su to napravili heroji demokratskih prevrata s kraja osamdesetih Havel, Mandela i Gorbačov. Ova je društvena drama silno obuzela imaginarij društvenih teoretičara koji su počeli sagledavati svijet u crno-bijelom okviru, što se u bitnoj mjeri odrazilo i na njihova teorijska tumačenja. Dok je »sveta« strana njihove teoretizacije obilježena individualizacijom, razvojem demokracije i slobodnog tržišta, »profana« strana ustanovljena je kao prijetnja društvenom dobru, a to je, kako ističe Alexander, nacionalizam, posebno onaj koji se počeo rađati u novonastalim demokratskim državama Istočne i Srednje Europe. Taj je nacionalizam neracionalan, zavjernički i represivan, pri čemu se preolako zaboravilo da je upravo taj nacionalizam bio jedan od ključnih elemenata koji su omogućili demokratske promjene u tom dijelu Europe i da je sastavni dio emancipacije o kojoj ti autori pišu (Alexander, 1994: 189). Iako općenito uzevši ima vrlo mnogo negativnih strana, nacionalizam je ipak bio ključan poticaj za demokratske prevrate. Međutim, polariziranje društvene stvarnosti na dobro i loše, sveto i profano, dalo je priliku autorima poput Giddensa i Baumana da budu intelektualne vođe novog svijeta koji neće samo opisati ono što vide da se događa ispred njihovih očiju, već će proizvod njihovog

pogleda biti i konstrukt proizašao kao rezultat utjecaja njihovog ideološkog okruženja (optimizam Zapadnog svijeta zbog razvoja demokracije i tržišne ekonomije na globalnoj razini) i teorijskih ambicija (dati univerzalni smisao i značenje novonastalom svjetskom društvu). Očito je, nažalost, da su pritom zaboravili na nijanse i složenosti društvene zbilje koja ima više strana od one dvije kojima oni najčešće barataju: sigurno-nesigurno i individualno-kolektivno.

Sigurnost ~ nesigurnost

Koncept »sigurnosti« svakako je najznačajnije teorijsko uporište oba autora. Iako je operacionaliziran na više načina i na više razina, njegova je glavna popratna varijabla »pojedinaac«. Naime, ontološka sigurnost krute modernosti nestala je pred transformacijom koju je uzrokovala kasna modernost, posebno, barem što se Giddensa tiče, u privatnom životu pojedinca: »način ponašanja i osjećanja povezani sa seksualnim i bračnim životom postali su mobilni, nemirni i 'otvoreni'« (Giddens, 1991: 12). Ontološku sigurnost, pritom, Giddens definira na sljedeći način: »pouzdanje koje većina ljudskih bića ima u kontinuitet vlastitog identiteta i u konstantnost okružujućeg društvenog i materijalnog okoliša djelovanja« (Giddens, 1990: 92), a ta se sigurnost rastvara kroz progresivno oslobađanje agencije od strukture (Lash, 1994). Drugim riječima, ljudsko je djelovanje oslobođeno ranomodernih strukturnih ograničenja koja su mu nametali rod, klasa i rasa, što je upravo osnovna teza teorija kasne ili refleksivne modernosti. Kod Baumana se također radi o nesigurnosti kod pojedinca, iako je ona ugrađena u sustav kao cjelinu što je dovoljno dobro ilustrirano Beckovim konceptom »društva rizika«, na koji se često poziva. Iz Baumanove perspektive, »s nestajanjem Vrhovnog ureda s vidika,

koji se starao o predvidljivosti svijeta i koji je štitio granicu između dobra i zla, svijet postaje beskrajna zbirka mogućnosti: kontejner do vrha napunjen bezbrojnim mnoštvom prilika za kojima treba pohrliti ili koje smo već propustili« (Bauman, 2000: 61), a pritom je »sve, kako bi se reklo, ostalo na pojedincu« (Bauman, 2000: 62). Međutim, bez obzira na ovakva radikalna shvaćanja, ljudi još uvijek žive u društvenom svijetu koji je predvidljiv i *siguran* za običnog čovjeka i ono što se zapravo događa jest da su suočeni s drugim tipom (ne)sigurnosti u svijetu u kojem je oduvijek bio izazov živjeti. Oni razvijaju životne strategije i planove koji pružaju smisao i značenje njihovim pojedinačnim životima.

Individualno ~ kolektivno

Isticanje značaja pojedinca kod Baumana i Giddensa ide paralelno s ekonomskim razvojem, odnosno razvojem političko-ekonomske situacije na globalnoj razini. Kao što Alexander napominje, stav i svojevrsno univerzalno slaganje teoretičara da se tržište emancipiralo od države i time omogućilo cvjetanje privatizacije, ugovora, kompeticije i financijske nejednakosti kao uvjeta razvoja pojedinca, značajno je utjecalo i na njihove teorijske stavove kada su u pitanju opća viđenja kasne modernosti. Odjednom je eksplodirala teorija racionalnog izbora koja je postala najatraktivnijim teorijskim oruđem društvenih znanstvenika, uključujući popularizaciju metodološkog individualizma. A dva su autora pritom pojedinca suprotstavili kolektivu i ponudili radikalnu verziju kasne modernosti koja govori da je pojedinac lišen svih strukturnih prepreka i ograničenja. Nicholas Gane to dobro sažima kada piše: »Bauman tvrdi da su strukturalne 'kočnice', kada je u pitanju individualna sloboda, otpuštene: procesi deregulacije, liberalizacije i 'fleksibilizacije' doveli su

do radikalnog odvajanja 'slobodnih agenata' od sistema i do razdvajanja individualnih izbora od kolektivnih projekata i akcija« (Gane, 2001: 269). To je suprotstavljanje pojedinca kolektivu, čini se, proizašlo kao posljedica ili reakcija na velike političke promjene koje su, po mnogima, uklonile državu sa scene kao »Vrhovnog suca«, a pritom su također bili svjedoci topljenja značaja drugih aspekata društvene strukture poput klase, rase i roda. Odnosno, to je barem bila percepcija mnogih teoretičara. Međutim, država ili država-nacija nije u tolikoj mjeri izgubila značaj kao što ti autori misle (Giddens, 2005) i koji vide odumiranje nacije-države kao glavnog sigurnosnog zaklona (Bauman, 2000: 185-186). Ona je promijenila svoj oblik i sfere utjecaja, ali još uvijek je vrlo živa i ispoljava određujući utjecaj na život pojedinca (Mann, 1997). Oni su također zapostavili još jedan iznimno važan aspekt suvremenih razvijenih društava, a to je razvitak sekundarnih asocijacija i civilnog društva koje one sačinjavaju. Tu se razvija jedan novi duh kolektivismu koji je potrebno uzeti u obzir i u čijem kontekstu je potrebno tumačiti stanje današnjeg društvenog života. Pojedinci, iako im se nudi sloboda, izabiru biti dio asocijacija koje će dati značenje i smisao njihovim individualnim nastojanjima i učiniti ih dijelom nečeg većeg od njih samih.

Zaključak

Giddens i Bauman fiksirali su se unutar dihotomije između potpuno slobodnih pojedinaca u takozvanoj tekućoj modernosti koji nisu u stanju nositi se s odgovornošću koja ide sa slobodom na jednoj strani i pojedinaca koji su zatočeni u krutoj modernosti koji nemaju slobodu, ali imaju sigurnost rutine i državne skrbi na drugoj strani. Pritom, nažalost, nema ni traga nadilaženju

ove jednostavne teorije modernosti, već tek tragovi društvenih teoretičara koji su postulirali svoju viziju suvremenog društva kao objektivnu činjenicu, no viziju koja je zapostavila ljude i njihova »promjenjiva kulturna očekivanja, strahove i nade koji interveniraju između suvremenih rizika i njihove percepcije« (Alexander i Smith, 1996: 253). Rizicima koje Alexander spominje mogu se još dodati svi oni »objektivni« fenomeni koji prema dvojici autora ilustriraju povlačenje utjecaja elemenata društvene strukture na pojedinca i globalni fenomeni koji čine život pojedinca »nesigurnim«. Alexander je u pravu kada zaključuje: »da bi objasnili nova i često uznemirujuća iskustva svojih društava koja se mijenjaju, intelektualci razvijaju binarne opozicije čije im konstrukcije svetosti i profanosti omogućuju da postave sadašnjost u odnos prema pojednostavljenoj prošlosti i budućnosti« (Alexander, 1994: 265). Upravo to rade Giddens i Bauman pri čemu ignoriraju složenosti i nijanse s kojima ljudi stvaraju i održavaju svoj i društveni život, neopravdano dajući potpuno slobodnom pojedincu i sveprisutnoj nesigurnosti središnji značaj u svojoj interpretaciji kasne modernosti.

Literatura

- ALEXANDER, J. (1994) • »Modern, Ante, Post and Neo: How Intellectuals Have Tried to Understand the 'Crisis of our Time'«
Zeitschrift fur Soziologie 23(3), str. 165-197
- ALEXANDER, J. & SMITH, P. (1996) • »Social Science and Salvation: Risk Society as Mythical Discourse«
Zeitschrift fur Soziologie 25(4), str. 251-262
- BAUDRILLARD, J. (2000) • *The Vital Illusion*
New York; Columbia University Press
- BAUMAN, Z. (2000) • *Liquid Modernity*
Cambridge, UK; Polity Press
- LASH, S. (1994) • »Reflexivity and its Doubles: Structure, Aesthetics, Community«
BECK, U. & GIDDENS, A. & SCOTT LASH (ur.) • *Reflexive modernization: politics, tradition and aesthetics in the modern social order*
Stanford, CA; Stanford University Press.
- GANE, N. (2001) • »Zygmunt Bauman: Liquid Modernity and Beyond«
Acta Sociologica 44(1), str. 267-75
- GIDDENS, A. (2005) • *Odbjegli svijet*
Zagreb; Jesenski i Turk
- GIDDENS, A. (1991) • *Modernity and self identity: self and society in the late modern age*
Cambridge; Polity Press
- GIDDENS, A. (1990) • *The consequences of modernity*
Stanford, CA; Stanford University Press
- LEE, R. L. M. (2005) • »Bauman, Liquid Modernity and Dilemmas of Development«
Thesis Eleven 83, str. 61-77
- MANN, M. (1997) • »Has globalization ended the rise and rise of the nation-state?«
Review of International Political Economy 4(3), str. 472-496
- WELZER, H. (2002) • »On the Rationality of Evil: An Interview with Zygmunt Bauman«
Thesis Eleven 70, str. 100-112

On simplifying modernity: criticizing Bauman and Giddens

Summary

Since the very beginnings of sociological theory, modernity has been its key concept. We have, however, recently been witnessing the proliferation of theories about a new kind of modernity, which we have, according to many authors, entered only lately. This paper discusses the most prominent among these modernity theories, namely those of British sociologists Anthony Giddens and Zygmunt Bauman. Their elaboration of the so called late modernity is based on the simplification of social reality, reducing it to a mere set of binary oppositions. This text's critique is directed precisely towards this simplification. The basic conclusions about modernity produced by these two authors, their convergence points as well as the political, cultural and intellectual influences exerted on them are also elaborated. The origin of this analysis goes back to critical texts on modernity theories produced by US sociologist Jeffrey Alexander, who was the first to warn about binary oppositions being the main methodological instrument of contemporary sociological theorists.

Key words

Modernity, Anthony Giddens, Zygmunt Bauman, binary oppositions, individualization, insecurity, Jeffrey Alexander

19

VALERIO BAČAK
*O pojednostavljivanju
modernosti: kritika
Baumana i Giddensa*

DISKREPANCIJA
SIJEČANJ 2007.
SVEZAK 8 | 12 BROJ